

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Merceura si Sambat'a.

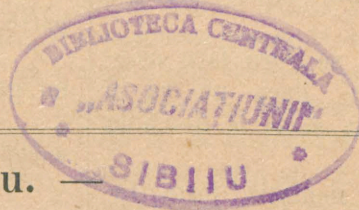
Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressede de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 3.

— Sibiu, Mercuri 12/24 Ianuariu.

1883.

Abonamentu nou

la

„Observatoriulu“

pe semestrulu 1-lea din anulu alu VI-lea, carele se incepe din 1/13 Ianuariu 1883 si ese regulatu de doue-ori pe septemana, in unele casuri si cu suplente.

Pretiuulu este insemnatu de asupra si alaturea cu titlulu, adeca in laintrulu monarchiei pe 6 luni 4 fl. v. a., pe 12 luni 8 fl. v. a. In afara de monarchia 11 franci pe 6 luni, 22 franci pe 12 luni.

Espeditiunea prin posta e cu atátu mai regulata, cu càtu liniile posteloru se inmultiescu pe fiacare anu in tóte regiunile si directiunile, spre mare comoditate a publiculu.

Ori-ce reclamatiune se se faca celu multu in optu dile, spre a se implni in regula.

Fiindu-cà nu ne convine a tipari prea multe exemplarie de prisosu, amu regulatu totusi editiunea asia, cá pàna la 3/15 Februariu se potemu sierbi cu toti Nrii incependu dela 1 cu atátu mai virtosu acum, in acésta epoca agitata fórte, atátu in tíera la noi, càtu si in afara.

Celu mai usioru modu a prenumerá este prin mandate (asemnatiuni, (blanquette) postali. Dara adresele se fia scrise exactu pe cuponulu blanquettei in dosu. A se adressá de a dreptulu càtra redactiune: Sibiu, in Transilvani'a Piat'i a mica 27.

Locuitorii cultivatori de pamentu in Ungari'a si Transilvani'a.

Nu amu terminatu cu acésta materia si nu vomu terminá nici-odata.

Tieri agricole! Se vedemu ce dice statistic'a, acea tirana cruda a minciuniloru, despre starea poporatiunei rurale. N'avemu decátu se cumparamu diferenti'a din periodulu de 10 ani.

Din numeratur'a dela 1 Jan. 1870 a esitu, cà in Ungari'a, Transilvani'a si cu Fiume din poporatiunea intréga se ocupasera pàna atunci numai cu agricultur'a 4.338,621 suflete.

Din numeratur'a dela Jan. 1880, adeca dupa 10 ani agricultorii acestoru tieri esu numai 3 mil. 669,117 suflete, prin urmare cu 669,504 mai puçini decátu inainte cu alti 10 ani.

Ce s'au facutu acei agricultori dupa 10 ani? Din tíera n'au emigratu atátia, ci neasemenatu mai puçini, 27% din poporatiunea rurala nu au esitu din tíera; apoi dara ce s'au facutu? Cei mai multi pierdiendu'si mosiór'a avuta in satu, sau in urmarea saracirei pe vreo cale normala, sau ceea ce se intempla mai desu, prin rapire hotiésca, adeca prin usuraria, prin processe urbariali, ori in càrcium'a jidovésca, s'au mutatu la cetati si orasie, cá se duca acolo viétia de proletari, adeca muncitori pe di, gradinari, caratori, sierbitori.

Urmatóriele doue tabele comparative sunt fórte instructive.

In anulu 1870 s'au aflu in Ungari'a si Transilvani'a:

Proprietari de pamentu mici cu mari	1631071
Arendatori de mosii mari si mijlocii	46317
Deregatori (intendenti, provisorii de mosii)	14860
Sierbitori cu anulu (simbriari)	1332080
Dileri (lucratori cu dio'a, proletari)	1314293
Ajutatori din familia nu s'au numeratu	—
Sum'a	4.338,621

In an. 1880 s'au aflu.

Proprietari numai	1133.086
Arendatori	22,236
Deregatori	10,923
Servitori	518,814
Dileri	783,748
Ajutatori din familia	1200,610
Sum'a	3.669,117

Asia dara in 10 ani au scadiutu:

Proprietarii cu 497.985 sau 30,7%
Arendatorii cu 24.081 sau 51,9%
Deregatorii cu 3.937 sau 26,5%
Muncitorii cu 143.201 sau 5,9%

Din tóte acestea cifre cea mai fiorósa este 497,985. In 10 ani, intre anii 1870 si 1880 cu atátu au scadiutu numerulu proprietariloru de pamentu in Ungari'a si in Transilvani'a, numai in diece ani. Cà au scadiutu arendatorii, deregatorii si sierbitorii, nu ne miramu; acestea scaderi trebuia se urmedie firesce din cifr'a principala.

Disparut'au proprietarii, sau numai proprietatile? Cum vei luá: un'a si alt'a. Nu cà proprietarii au peritu, dara dintre sateni câte 10—20—50 insi saraciti pàna la sapa de lemn, tóte pamenturile loru au ajunsu in man'a unui singuru, crestinu sau jidanu, boieru sau ciocoiu, usurariu sau chiaru omu cu fric'a lui Ddiu, care inse a datu preste câte o comuna locuita de ómeni soiu reu, lenesi, betivi, semi-selbatici, sau si ómeni buni si muncitori, loviti inse de cele mai cumplite desastre, de focu, de inundari, de câte 4—5 ani sterpi. Ce erau se faca acei locuitori? Unii cá si altii peritori de fóme, ceia din vin'a loru, acestia nu mai scie nimeni pentru ale cui pecate, pentrucá se nu piéra de fóme si de golatate, mai ántaiu isi vendura vitele una câte una, éra dupa-ce 'si det'ra si boii, ne mai avendu cu ce'si lucrá pamentulu decátu numai cu sap'a si cu sapoiulu, incepura se vendia din acesta, cà-ci gur'a cere si copilasii saru pe pareti de fóme. Multi, fórte multi n'au ajunsu cá se le vendia ei, le-au vendutu judecat'a si executorii, fara a'i intrebá pe ei. Pe acésta cale mosiórele sateniloru de câte 5—10—15 jugere ajunsera la câte unu singuru proprietariu, sau celu multu la 4—5 insi; asia in locu de 50 au remasu câte 5 proprietari.

Acum inse acei sateni expropriati in modulu acesta ce facura? Ei remasera totu in casele si in baturile vechi, dara vai, nu mai multu cá proprietari, ci numai cá chiriasi, cá arendatori, cá dileri ori curialisti. In Transilvani'a inca tréca mérga, cà-ci aici marea maioritata a locuitoriloru sateni de tóte trei nationalitatile se lungesce uneri de fóme pe pamentu, dara nu'lu vinde, si iubirea sa càtra pamentielulu seu este atátu de infocata, in càtu s'au vediutu si se mai vedu casuri numeróse, unde agrii si fenatie puse la toba prin executori, nu aflu nici-unu cumperatoriu in comuna, nu numai de fric'a resbunarei celui executatu, ci — dupa o stravechia credintia — inca si de fric'a vreunui blastemu ddiuescu. „Nu cumpará barbate, nu cumpará tata“, striga famili'a din tóte partile, cà nu vomu avea norocu de acelu pamentu. In o parte mare a Ungariei si anume in cea superióra este multu mai reu decátu in Transilvani'a; de aci apoi se potu esplicá si migratiunile la Americ'a.

Austriacii luasera intru o epoca mesuri, bunaóra cá si romanii in Romani'a, cá satenii se nu'si póta vinde nici zalogi mosiile loru cele mici, in o serie anumita de ani. S'au presupusu adeca cu totu dreptulu, cà locuitorii tierani scapati de curendu din jugulu iobagiei de 104 dile robota, de jafulu cu dieciuelile, de bataile cele barbare, nedusi nici-odata la scóla, nu voru fi in stare se'si apere averea de rapitorii cei noi, pàna se va ridicá o alta generatiune mai destépta. Au venitu inse dualistii si cum dicu ei, au mobilisatu pamentulu patriei, adeca au facutu de vendiare teritoriulu intregu alu tieri sub cuventu, cà statulu nu are se intrebe cine si càti sunt proprietarii pamentulu, ci care càtu venitu ii dà. Adeca principiu diametralu opusu la celu vechiu numitu dreptulu aviticitatii (jus aviticitatis), dupa care necum iobagii, robii, dara nici boierii, nobilii, aristocratii considerati numai cá posessori (Besitzer) ai mosiiei, nu potea se vendia mosiile loru fara permissiunea

corónei, adeca a statului, care singuru erá consideratu cá proprietariu alu intregulu teritoriu.

Mobilisarea teritoriulu in Ungari'a, éra in parte si in Transilvani'a avu influenti'a cea mai funesta asupra nobilimei de stare midiulocia, adeca acelea familii cari au ori au avutu proprietate de pamentu dela 100 pàna la 500 jugere (pogóne) de câte 1600 stanjini patrati. Acésta classe de proprietari a patit'o daca se póte, inca si mai reu decátu satenii. Multime mare din ei s'au inglodatu de multu in datorii; altora li s'au vendutu de multu mosiile si ei au ajunsu sau deregatori, sau simpli chiriasi pe la noii proprietari jidovi si alti straini veniti in tíera cu capitaluri cá se cumpere mosii. Stralucitele desdaunari luate dela statulu in dieci si sute de milióne pentru dilele de iobagia au disparutu de multu, — gáciti inse pe ce? In mii de casuri pe plat'a datoriloru vechi facute inainte de revolutiune, apoi pe jocu in carti si perderi de sute si mii, pe betii, sau cum dicu francesii debauché, pe caletorii de placere in totu anulu, pe femeii aduse din tíer'a nemtiésca si din Franci'a, cà pentru ei femeile magiare nu sunt nici asia de frumóse, nici asia spalate, scaldate si curate, nici asia de cochette; da, pe femeii, pentru care lasa pe ale loru nemaritate, apoi totusi se mira cà magiarii nu se inmultiescu; facu inse si ei cá si coconii din Bucuresci, Jasi, Craiova, Galati etc. In fine la tóte acestea cause se mai adaoge lenea cea mai gretiósá de care sunt dominati asia numitii nemesi (nobili, boieri) magiari intru atáta, in càtu chiaru diariile din Clusiu recunoscuro deunadi, cà la nemesii loru trece pàna in dio'a de adi de rusine a lucrá, a pune man'a pe câte ceva, dicèndu cà ar fi o degradare a nobilitatii cá domnulu, dóm'n'a, domnisorulu si domnisor'a se lucre alaturea cu nenobilii si cu satenii. Acésta inse este cea mai sigura cauza a ruinei loru; acésta omóra si pe unele familii romanesci infectate de lenea si de luculu nemesiescu.

Ungari'a.

(Dela dieta.) Legile tieri se facu de noi fara de noi nu numai de 15 ani incóce, ci cu puçina precurmare de 2—3 ani, ele s'au facutu totudeauna. Cu tóte acestea noi trebuie se fimu pre càtu se póte, cu incordata luare aminte la cele mai multe legi din câte se sanctionédia. Cá se se traduca tóta in diarie romanesci, se ceru diarie de cele mai mari, care se ésa de 6 ori pe septemana, precum s'a mai disu. Se afla dincóce de munti destui romani carii cunoscu prea bine cele doue limbi ale patriei, se mai faca se publice si altii legi si comentarie, precum au facutu de ex. ddni Joanu Puscaru, Josifu Popu, Georgie Popu, Partenie Cosma, Moise Branisce s. a.

In dilele acestea se vótara cunoscutele proiecte de legi fiscali, care taia in pung'a fiacaruia, accisa pe bere, accisa pe zaharu, contributiune cu 7% mai multu decátu pàna aci din venitul dela capitaluri pastrate, dara vai de aceia carii nu'si voru deschide ochii in patru la aplicarea legii. Se vedemu pe carturarii comuneloru rurali, cum voru esplica ómeniloru aplicarea acelu legi.

Totu acuma vine la ordinea dilei revisiunea afurisitei legi despre rescumpararea diecimeii viiloru iobagesci, despre care s'a mai vorbitu in cursulu acestoru cincii ani de repete-ori. Nu a fostu de ajunsu cà iobagi'a se rescumparase sub absolutismu cu sute de milióne aruncate in spinarea ambeloru tieri, sub dualismu o mai adaosera sub pretestu de diecimea viiloru, care inse erau rescumparate si acelea; deci mai incarcara preste 20 milióne numai pe fostii iobagi cari avusera vii. cá se le platésca in rate de câte 8% cu interesse, cu totu pàna la 1890. Acestu jafu inse a fostu atátu de greu, in càtu multime

de ómeni mai bine au parasitu cu totulu viile. Au urmatu mii de executiuni si mii de familii ruinate, totusi astadi restantiele acestei spoliatiuni au ajunsu la 12 milióné florini. Insusi ministrulu Szapáry a recunoscutu aceste adevèruri in raportulu seu, din care cauza propune câteva usiorari, stergeri de restantie, de interesse, in unele casuri chiaru de capitalu, din cauza că s'au descoperitu si insielatiuni gróse din partea multoru nemesi.

In acésta afacere finantiala se voru face usiorari, numai nu romaniloru jafuiti, daca nu va fi cine se citésca in fiacare comuna si se le deschida ochii la timpu.

In 20 Ianuariu a fostu o siedintia fórte interesanta, in care adeca s'au cititu mai multe petitiuni dela reuniuni de preoti rom.-cat. magiari, slavaci si germani, in care acestia pretindu lucruri fórte mari, precum intre altele: Ungari'a se fia declarata de statu catolicu, adeca buna-óra cá inainte de caderea dela Mohaci in 1526; casatori'a civila se nu se introduca; in casatorii mixte acatolicii se dea reversu, cá toti fetii voru fi crescuti in religiunea catolica; drepturile politice date jidoviloru in 1868 se fia cassate; tóte scólele se fia numai confessionali, cá se nu devina atheistice; universitatea din Bpest'a se aiba asemenea caracteru catolicu, precum l'a mai avutu; fondurile catolice de multe milióné, statulu se nu le mai tina in administratiunea sa cá confiscate, ci se le restituie bisericeii etc. etc.

Éca reactiune vigorósa si curagiósa, provocata prin aroganti'a calvinésca si impertinenti'a pressei jidovesce renegate. Acelea colegie de preoti catolici n'au dreptu in tóte si multe din cele cerute nu le voru mai scóte la cale nici chiaru cu versare de sange, cá in Vendée sau in Spani'a; in altele inse au fórte mare dreptate; preste totu inse curagiulu loru este remarcabile; au ori n'au dreptu, ii vedi inse activi si resoluti, éra nu cuceriti si fricosi; ii ajuta inse si sciinti'a superióra.

Din Romani'a

Cestiuni economice. Sub acésta rubrica „Romanulu“ din 5/17 Ianuariu aduce unu articlu pe care noi ilu recomandamu la cea mai intinsa luare aminte a toturoru economiloru nostrii, cáti au numai cevasi darulu prevederei, cáti nu voiescu se ajunga a traí din mana in gura, cáti mai cugeta si la viitoriulu familieii loru. Concurentia americana! Se ne luamu sam'a prea bine, cá acésta nu mai e o spaima desiérta, ci ea este cea mai rigorósa realitate, care cere studiu incordatu.

Rogamu pe cititori, cá cele coprinse in acestu studiu se le combine cu articlii nostrii ántai din Nr. 2 si din acesta; nu cá dóra ne-ar fi de ajunsu atáta, ci numai cá materia la studiu ulterioru.

La comerciulu ne ne pricepem, industri'a ne este in fasia; se mai scapatamu si in agricultura: ce ne-a mai remasu? desagii in spinare, sau traist'a de-a umeru si batiulu de drumu.

Americ'a si Europ'a.

E unu faptu vedutu: produsele americane facu o sdrobotóre concurentia celoru europene pe tóte piatiele.

La sine, Statele-Unite se apara printr'o sistema vamala protectionista si in acelasu timpu inunda Europ'a cu produsele sale.

Concurenti'a acésta a inceputu a ingrijá pe Europ'a.

E unu faptu fórte gravu, dicu unii economisti, si trebuie se se ia mesuri de aparare pentru a preintimpiná unu desastru.

Altii nu tagaduescu faptul reale, cá produsele americane se potu vinde mai eftinu pe piatiele Europei decâtu cele europene, dara nu'i dau nici-o mare insemnatate, nu'lu credu de natura de a inspirá griji legitime.

Se comparamu si se judecamu.

Cifrele voru dá pe fačia adevèrulu intr'unu modu vedutu.

In 1781 Statele-Unite aveau numai 3 milióné locuitori; acum au 52.000.000.

Acésta crescere uimitóre, datorata in cea mai mare parte emigratiuniloru din Europ'a, este caus'a si elementulu de capetenia alu uimitórei prosperitati americane.

Punendu la o parte pusc'a si sabi'a, pe care securanti'a Stateloru in Europ'a o obliga se le manúésca, acésta immensa poporatiune, in cea mai mare parte, a luat in mana sap'a si plugulu si brasdi'a immensele campii, care n'asteptau decâtu

pe muncitori spre a se acoperi de róde si a resplati cu darnicia munc'a.

Intinderea pamentului cultivabile in Statele-Unite este de 350.000.000 hectare.

La inceputu, Europ'a aplaudá progresele Americi si, in timpu de fómète, le si binecuventá, pentru-cá, multiamita produseloru americane, pretiulu graului nu se urcá.

Timpii inse s'au schimbatu si cu ei, in mare parte, si ideile ómeniloru.

Lucratorii europeni, cari suferiau de fóme si nu gasiau de lucru, incepura a emigrá in Americ'a.

Atátu mai bine, diceau pe atunci gubernantii europeni; cá-ci scapamu de nemultiamiti.

Se insielau inse amaru; acei asia disi nemultiamiti, cari inse erau nemultiamiti numai pentru-cá muncindu intr'una, totu nu castigau cu ce se traiesca, si adese-ori nu gasiau nici de munca, acei nemultiamiti, ajunsu in Americ'a, cumperara pamenturi pe pretiuri fabulosu de eftine, le muncira si produsera si producu avutii fabulóse.

Atunci s'a intemplat cee ce éra firescu se se intemple.

Statele-Unite au devenitu unu centru de atragere pentru ómenii, carora munc'a nu le produce indestulu in tíer'a loru.

Si din acésta cauza, emigratiunea crescú din anu in anu.

Dela 1827 pana la 1881, Europ'a vediu plecandu din porturile sale preste 24 milióné de emigranti, dintre cari nóue din diece parti se indreptara spre Statele-Unite. Dupa economisti, valórea unu lucratoriu e de 1000 de scude. Deci Europ'a, perdiendu 20 milióné de lucratori, a perditu 20 miliarde, unu capitalu care a folositu Americi si 'ia adusu propasirea de care vorbimu.

Colibele construite la inceputu de acesti emigranti devenira palate; satele se prefacura in orasie mari, frumóse si civilizate; altele noue se creara cá prin farmecu; totu teritoriulu fu brasdatu cu cali lesnicióse de comunicare, cu drumuri de feru etc.

Intr'unu cuventu, faci'a tieriei fu cu totulu schimbata.

Pe de alta parte producerea, crescendu intr'unu modu ne mai pomenitu, cá-ci pe fia-ce anu se desfundau si se desfunda pamenturi vergine, produsele americane inundara Europ'a.

Déca miscarea de emigrare va urma, in mai puçinu de 50 ani Statele-Unite voru avea o poporatiune de 100 de milióné.

Sunt si alte cifre, date de unu economistu, care ne inlacsescu a privi cestiunea si din altu punctu de vedere.

Engliter'a produce abia atátu cátu e trebuinciosu pentru a hrani 18 milióné locuitori si totusi are 30 milióné. Englesii isi procura ceea ce le mai trebuie, din Statele-Unite.

In 1881, Statele-Unite au trimisu in Europ'a 200.000 boi viui si 75 milióné libre carne própeta; in 1881, numai Engliter'a a importatu din Statele-Unite 9 milióné chintale de farina.

In anulu trecut, Statele-Unite au produsu 137.337.200 chintale de gráu, ecuivalente cu producerea Franciei, a Rusiei si a Italiei luate impreuna, in proportiune de 16.26 hectolitru de locuitoru, pe candu in Russi'a nu sunt de cátu 7.62 de locuitoru, in Germani'a 6.50; in Austro-Ungari'a 4.30; in Engliter'a 2; in Itali'a 1.93.

Mai multu: produsele americane se oferu, pe pietiele europene, cu unu pretiu mai micu de cátu cele nationale.

In resumatu, este situatiunea Stateloru-Unite fačia cu Europ'a.

Acum unu vécu, continentulu americanu consumá produsele fabriceloru europene.

Asta-di e cu totulu emancipatu si chiaru produce in proportiuni immense.

Statele europene, care aveau monopolulu produseloru agricole, sunt si ele inundate de cele americane.

Si totusi lupta nu e de cátu la inceputu.

Asia fiindu lucrurile, nimeni nu póte tagadui, cá legitima este ingrijirea mai ántai a producetoriiloru si apoi a economistiloru europeni.

Dejá, ideia protectionismului a capatatu sprjinulu celui mai insemnatu barbatu politicu alu timpului de fačia, d. de Bismarck, si in tóte statele numerulu partisaniloru ei cresce.

In Franci'a, lunele trecute, unu mare numeru de producetori serbatorira pe deputatulu Melines, si ii oferira frumóse daruri, cá semnu de aprobare pentru lupt'a ce a sustinutu cu ardóre in scopulu de a se redá Franciei o sistema vamala protectionista.

Aceste idei si fapte ar trebui se ne servésca si noue de invetiamentu.

Nu suntemu, e adevèratu, in positiunea stateloru ai caroru locuitori se vedu siliti se emigredie, pentru cá nu gasescu de munca.

La noi este locu pentru celu puçinu inca atáta poporatiune cáta avemu, si pamenturi vergine astépta bratiile muncitoriloru cá se le fecundedie.

Din Ungari'a, statu agricolu vecinu cu noi, pléca agricultori, se ducu chiaru in Americ'a si la noi vinu din alte tieri.

Acestu faptu caracterisédia prin elu insusi starea lucruriloru.

Nu e inse mai puçinu adevèratu, cá sistem'a liber-schimbista, pe care cu nesocotintia amu adoptat-o, omóra chiaru in fasie ori-ce incercare de industria nationala si face aprópe cu neputintia viéti'a chiaru a micei industriei domestice, care a existatu la noi din timpi imemoriali.

Se cugetámu si se ne unimu, cá-ci pentru noi producerea industriala a apusului este ceea ce pentru acele state e producerea agricola a Americi.

Societatea s. Stefanu in Ungari'a.

Dóue societati religióse romano-catolice de caracteru privatu sunt mai cunoscute in Ungari'a, cá unele care desvólta o activitate fórte priintiósá pentru locuitorii de acea religiune. Acelea sunt societatea numita a s. Stefanu si societatea s. Ladislau. Despre acésta din urma, care ajuta si pe r.-catolicii din Romani'a, vorbiramu puçine deunadi. Comitétulu societatiei s. Stefanu din siedinti'a sa dela 18 Ianuariu a. c. ne dete ocaziune cá se reflectámu si la vigorósá activitate a acesteia, in a carei frunte stau nu numai prelatii bisericesci, ci si unu numeru considerabile de magnati catolici cá comit. Joanu Cziráki, comit. Albert Apponyi, com. Károlyi, presied. curtiei inalte Georgie Mailáth s. a.

Acea siedintia a comitetului a fostu prea bine cercetata de episcopi, magnati, archimandriti, canonici si alti ómeni fruntasi. S'au luat mesuri pentru adunarea generala destinata a se tiné in 15 Martiu a. c.; prin urmare se presentá de cátra biurou proiectulu de budgetu alu numitei societati. Cifrele aceluia merita din cause grave, cea mai de aprópe luare aminte a ori-carui cititoriu de ori-ce natiune si religiune. Éca acilea numai unele din cele multe:

Pe anulu trecut societatea s. Stefanu avù venitu curatu	fl. 92,133 52 cri
Spesele	fl. 79,310 67 cri
Restulu prisositu adaosu la capitalu	fl. 12,822, 85 cri
Pe anulu 1883 venitu s'a preliminaru numai cu	fl. 80,222, 45 cri
Éra spese cu	fl. 79,964 — cri

Resultatulu exactu se va cunósce la finea anului.

Intre alte ajutórie fórte bine venite dela acea societate sunt si cartile scolastice si religióse, care se tiparescu cu diecile de mii, apoi se vendu fórte eftinu, éra la baiati saraci se impartu de pomana, de ex. in an. tr. la siepte comune. Din cartile tiparite s'au vendutu in acelu anu 64,333 exempl., éra din icóne sacre 6900 bucati. Éca asia se inaintédia cultur'a religiósa.

Membrii sunt fórte multi, fundatori si ordinari. Mai de curéndu se inscrisera 2 fundatori si 13 ordinari, éra intre acestia cinc romani gr.-catolici, adeca dnii: Georgie Papp protop. din Oradea, Joanu Papp parochu, Sigismund Katoka parochu, altu Joanu Papp protop. dela Kerülös, Gabriel Lazar de Purcáreti parochu dela Sanislau. Ne place a crede, cá acei domni protopopi si parochi, inainte de a se fi facutu membrii la societatea s. Stefanu, fara indoiéla au concursu din frumós'a loru avere cu sume considerabili la fondulu preotiloru neputintiosi, la fondulu preoteseloru veduve, la fondulu gimnasiului dela Beiusiu, la fondulu scóleloru locali din parochiile dènsiloru, la ajutorarea unoru studenti de aceia, cari sunt aprópe de limanu, dara n'au cu ce se ésa pe tiermure, in fine cá ddloru sunt abonati si la câte unu diariu romanescu . . . (??)

Sciri din strainatate.

In Franci'a. Pe cátu se turburase lumea in urm'a arestareii principelui Napoleonu Bonaparte din caus'a proclamatiunei sale, pe atátu iritatiunea crescú si mai tare, dupace totu in dilele acestea se mai descoperi si complotulu celu fórte intinsu alu partidei legitimistiloru, adeca alu aristocratiei vechi, alu preotimei si alu unoru generali, cari toti nu voru nici se audia de republica, dara nu voru se

scia nici de Bonapartisti, nici chiaru de Orleanisti, nici de monarchia electorala si constitutionale, ci puru si simplu numai de asia numitul regatu legitimu, reprezentatu prin unu membru alu familiei Bourbonilor exilati din Francia in a. 1830, candu cu detronarea regelui Carolu X. Se dice că legitimistii conspirati aru fi avutu organizate cadrele de oficiari pentru 33 legiuni de câte 1000 ómeni, arme de ajunsu si pentru inceperea operatiunei armate 15 milióne franci depusi in banc'a cea mare din Angli'a. Din acestea cause in camere se debate cu mare focu propunerea facuta de a se exilá tóte familiile descendente din suverani de ai Franciei.

Ddiu se apere pe Francia, cá se nu'si scalde din nou libertatea in vali de sange omenescu pe strade, pe baricade si afara in campu deschisu. Tóta Europ'a se ocupa din nou éراس in prim'a linia de Francia.

In Irlandi'a. Complotulu descoperitu dupa anulu nou a fostu unulu din cele mai periculóse, care sémena cu celu ungrescu din a. 1855 de pe timpulu absolutismului, candu Kossuthianii jurasera se omóre pe toti functionarii si oficiarii imperatesci in tóta tíer'a, intru o singura nópte, din care cauza au si fostu spendiurati câteva. Intocma asia voisera se faca irlandii cu functionarii anglii trimisi pe capulu lor, intru o nópte se'i ucida. Douedieci si doi dintre conspiratii cei mai rei au fostu arestatati si dati in judecata militara. Lumea este in cordata la rezultatele investigatiunei.

In Turci'a. Totu conspiratiune si inca cu versare de sange chiaru la palatulu Sultanului. Pana aci inse din tóte câte s'au publicatu despre acea conspiratiune noua din Constantinopole se adeverece numai atáta, cá in adeveru o trupa de cercasiani armati a mersu la palatu, spre a'si cere sold'a neplatita de câteva luni, dupa cum voru unii, spre a'i ascunde sorele sultanului, dupa cum dicu altii. Gard'a dela palatu voindu a respinge pe cercasiani lucrulu veni la sabii. Se ucisera si ranira mai multi. Incolo totulu e misteriu. Atáta totusi se póte sci curatu, cá lucrurile Turciei stau nespusu de reu.

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Fagarasiu, 18/1 1883. Stimat dle Red. (Epistole anonime murdare, amerintiatóre, pasquile). Domniata ai fostu atinsu intr'unu Nr. alu „Observat.“ cumcá in Sibii se practisédia nu arare-ori marsiavile apucaturi a atinge onórea familielor prin publicarea de pasquile, contra caroru omulu de onóre nu póte avé altu remediú, decâtu opiniunea publica si diaristic'a, pe care le invóca in apararea sa.

Te-ai insielá inse tare, daca ai crede cumva, cá astfeliu de caractere marsiave, soboli, buhe ale noptiei, care inoporédia birturile si traiescu prin lene, minciuna, calumnii si denunciari, nu s'aru aflá si in orasie mici cum este Fagarasiu. Aici se practica astfeliu de misiellii, póte pe o scara mai mare cá ori-unde in tíera. Nu mai puçinu decâtu 5 epistole anonime pline de espressioni murdare, amerintiatóre s'au trimisu la doue persóne din acestu orasiu; una numai cu câteva dile înainte de asta, in care intre altele nu se cere mai puçinu decâtu 600 fl., care se se depuna la unu anumitu locu in promenad'a Fagarasiului.

Acesti ómeni decadiuti de felulu aceluor susu descriu, prin urmare fára picu de rusine, se folosescu de marsiavele loru fapte mai cu sama candu afla cá in vreo familia se marita ori se insóra vreo persóna; atunci apoi nascocescu epistole anonime murdare amerintiatóre, trimise la adress'a respectivului prin postele din orasiele vecine.

Toema asia s'a intemplatu in tómn'a trecuta, candu s'a insorat unu functionariu tineru romanu si dupa cum se aude, nu fára succesu. Totu asia s'a urmatu acum înainte cu câteva dile cu ocaziunea unei casatorie intr'o onorabila familia din Fagarasiu, trimi-tiendu-se prin post'a din Brasiovu unu pasquilu, care arata cátu de decadiuti moralicesce si cu ce simtiu bestialu potu se fáa astfeliu de drosde ale societatiei omenesci, care traiescu prin minciuna, calumnia, lene, prin birturile Fagarasiului.

Firesce cá pasquilulu a remasu fára nici-unu resultatu, cá-ci acestea bestii sunt aici cunoscute de publicu si aratate cu degetulu pe strada.

Despre acestu casu de lotria politi'a locala informata fiindu, au asteptatu presentarea misieilor cá se primésca cele 600 fl., inse nu si-au aratatu nasulu celu grosu de animalu.*) Unu calatoriu.

*) Dn. caletoriu la Fagarasiu au atinsu aici dintru odata doue bube sociali, una generala, pe care o vei aflá in tóte locurile si in tóte clasele societatiei, in comune urbane mai mari si mai mici; poporulu nostru o numesce cleveta, in limb'a literata calumnia; éra cea alalta buba este specifica numai a banditiloru din provinci'a neapolitana in muntii Abruzzi, apoi din muntii Greciei, de pe pustele si din capital'a Ungariei. Se pare deci, cá scól'a talhariloru din Ungari'a si a celorlu din Greci'a incepe se faca progresse si intre muntii nostrii; numai cátu adeptii loru din Fagarasiu si dela Brasiovu sunt multu mai poltroni si pléca-fuga, decâtu

Sciri diverse.

— (Serbatórea din 6 Ianuariu) sau Baptismulu Domnului este una din cele mai mari in ambele rituri ale celor doue biserici, dara in ritulu orientale ea se oficiadia cu pompa ce sémena cu cea din dio'a pasciloru. Popórale de ritulu orientale tínu fórtu multu la asia numit'a Bobotéza; de aceea si soldatii de nationalitatea romana se bucura fórtu ori-candu si ori-unde domnii comandanti de regimente si batalióne au buna vointi'a si generositatea de a le dá ocaziune cá se póta asistá in acea di la servitiulu domnedieescu si „se se baptise.“

Pentru estimpu avemu pâna acuma informatiuni din doue garnisóne despre asemenea serbare din 6 Ianuariu, cu parada militara. Anume:

Din frumós'a si linistit'a cetate Bistritia situata spre Bucovin'a aflamu dintr'o corespondentia mai lunga scrisa cu multa caldura si devotamentu, cá acolo ilustr. dnu c. r. colonelu Alexandru Mayer comandantele regimentului Nr. 63 pentru celebrarea acelei dile cu tóta solemnitatea, prin ordinu de di a binevoitu a trimite la biseric'a romaniloru gr.-catolici afara din cetate o compania de soldati si capell'a militara in plina parada sub comand'a unui domnu capitánu. Trecerea trupei dela casarma prin piatia inainte cátra biseric'a in sunetulu muzicea i pusu in miscare pe toti locuitorii de diverse nationalitati si confessiuni, cari in acea localitate nu mai vedusera parada militara la executarea vreunei parti din ritulu orientale. Compani'a postata de inaintea bisericea, in momentul candu preotulu inaltia rogatiuni pentru indelung'a viétia si sanetate a Maiest. Sale imperatului Franciscu Josifu I, a datu salva cu precisiunea prea bine cunoscuta la acelu regimentu intregu. Santirea apei s'a facutu de cátra rever. sa domnulu parochu si protopopu Alexandru Silasi cu pietate si demnitate inaltiatóre de ánimi. Au asistatu la cerimoni'a aceea preste doue mii nu numai romani, ci si alti locuitori multime. Dn. corespondente multimesce in terminii cei mai caldurosi domnului colonelu pentru acea buna vointia, lauda multu placut'a convietuire a locuitoriloru cu domnii oficiari, cum si tínut'a acelu regimentu

Din renumit'a cetate fortificata Olmütz ni se scrie intre altele:

Cam dupa 10 ani, pe candu aici se aflá regimentulu c. r. de pedestrime Nr. 51 din Transilvani'a, se mai celebrá si astadata totu aici Baptismulu dupa ritulu orientale cu pompa preserisa in tipicu. Toti soldatii de ritulu orient. au fostu comandati si condusi in ordine militara la redut'a imperatésca de langa strad'a imperatésca, unde apoi se incepú servitiulu divinu celebratu prin preotulu militariu dlu Munteanu. La inceputu dintre locuitorii civili nu érá mai nimeni; preste puçinu inse s'au adunatu atáta multime de ómeni, in cátu érá impededata comunicatiunea. Totulu s'a petrecutu in ordinea cea mai buna; servitiulu ddiiescu, nu lungitu, executatu inse cu pietatea si demnitatea propria acestui ritu, a lasatu la poporulu adunatu impressiune fórtu favorabile.

Speramu cá la alta ocaziune vomu fi in positiune de a dá espressioni si mai accentuata credintiei nóstre religióse si maiestosului ritu orientale, si daca deocamdata nu ni se dá ocaziune de a ne aratá cine suntemu cá ostasi adevérati si fii ai patriei, celu puçinu se aratam la alte nationalitati si confessiuni, cá si noi suntemu acilea si existemu alaturea cu ele.

— (Necrologu.) Ecaterina Panga, vedua dupa Moisa Panga, fostu direttore de scóle in Nasaudu si Orlatu, in alu 74-le anu alu etatei sale, in urm'a unui morbu indelungatu, fiindu impartasita cu ss. taine a repausatu in Domnulu in 22 Ianuariu 1883 la 6 óre sér'a.

Remasitiile pamentesci ale repausatei au fostu conduse si asiédiate spre eternulu repausu in cintirimulu gr.-or. din suburbiulu Josefínu (pórt'a Cisanadiei) Mercuri in 24 Ianuariu 1883 la 3 óre dupa amédi.

se cutedie a se presentá cá se'si ia in persóna cerutii 600 fl. In cátu pentru scriitorii de pasquile din dilele nóstre, apoi nu uitati cá ei si ele indeplinescu servitiulu babeloru si altoru femea cunoscute in tóte orasiele mari si mici sub nume nu prea magulitoriu de postele orasielor. Odinióra femea de acelea érau batute cu nuiete la politia, éra pe la comunele romanesci trebuea se'si céra ertatiune de inaintea bisericea si se se bata preste gura. Nu numai la romani, ci si la alte popóra (unguri, sasi, serbi etc.), se intempla póte si mai multu, mai nici-o casatoria nu se face fára cá se nu precéda pasquile sau in contra mirelui si a familiei lui, sau in contra mireseilor; mai virtosu acestea si mamele lor sunt espuse la ataculu guriloru nespalate. Intru altele se scie ce dice legea penala despre calumnii. In o multime de casuri pedéps'a cea mai nemerita este ignorarea totala si despretiuirea, cá-ci cum se dice pe la Brasiovu: cincii mii cantare de sdramtie adunate la fabric'a de charteia, nu sunt de ajunsu cá se astupi tóte gurile minciunóse. Red.

Pre defunct'a o deplangu: Ecaterina Popoviciu nasc. Mincu, cá cumnata; Joane Onitiu si Joane Cretiu, cá gineri; Victoria Schneider nasc. Onitiu, Joannu, Elena, Leontina, Emilianu Onitiu si Victoria Cretiu, cá nepóte; in fine Elisabeta Bugarski, Elena Nadasdi, Areti Wagner nasc. Popoviciu, Meltiades, Constantinu si Demetriu Popoviciu, cá nepoti de frate.

— (Invetiatoresce). De câteva ani incóce se audira destule pareri, cá s'ar cuveni se ingrijimu si de educatiunea tinerimei de sexulu femeiescu prin femea, anume prin invetiatoresce si profesore esite din institute pedagogice cu absolutoriu in regula. Fórtu bine, amu fostu si noi totudeauna de acésta parere, sub anumite conditiuni, amu si reflectatu in unele casuri la statii sigure; chiaru si in lun'a tr. se publicá unu concursu bunicelu, si maide curendu ne veni scire despre o álta statiune; ambele cu salarie convenabili, care se platescu fórtu regulatu; dara nu scimu cum se intempla, cá nu se arata nici-o concurenta.

— (O serbatóre a patinatoriloru) a avutu locu sambata sér'a pe terenulu „Reuniunei de patinagiu“ din locu. Musica, luminatiune à giorno, focuri bengale si grecesci, artificii si mai pre susu de tóte o ghiatia escelenta a contribuitu, cá petrecerea se fia fórtu animata. Grup'a regelui ghiatiei, tronandu pe o sania de ghiatia, trasa de ursi albi, a facutu mare placere publicului si a datu multu de risu lumei tinere. Dupa o lunga asteptare din caus'a timpului nefavoritoru, stagiunea patinagului a ajunsu in fine si la noi culmea dorita.

— (Albert Strasser) fostu redactoru in Temisióra.*) acum in aceeaasi calitate la o fóia pestana, cunoscutu din adunarile de poporu (sau mai bine adunaturi de copii) inscenate in contra „Schulverein“-ului, din care cauza fú si decoratu cu ordinulu „Franciscu Josifu“, este acusat de defraudarea unoru bani strinsi in favorulu esundatiloru din Miskolcz si ranitiloru din Bosni'a etc., in suma de mai multe sute de florini. Municipiulu din Miskolcz a si respunsu oficiosu, cá dela Strasser nu a primitu nici-unu cruceriu.

Despre crudimi barbare.

Respunsu datu lui „Pester Lloyd“ cu documente.

(Urmare).

Broos Mai 1849: Nicola Kotinits, Románe, durch Urtheil hingerichtet.
Burgberg Mai 1849: Juon Lazar, Dan Lazar, Andrei Bellye, Andrei Berghine, Romänen, durch Urtheil hingerichtet. (Die eine herumziehende Rebellen-Commission.)
Bürgeseh April 1849: Georg Aurer, Sachse, Juon Ceapa, Románe, durch Urtheil hingerichtet.
3 Mai 1849: Sami Stoica, Rupa, Slada Adamutz, Csurgu, sonstige Nation, ohne Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl eines Insurgenten-Feldwebels zuerst mit 100 Stockstreichen belegt, dann erschossen worden.)
28. Juni 1849: 1 Románe, durch ung. Insurgenten ermordet.
Csernatfalva 12. Nov. 1848: 6 Romänen, 1 Ungar, durch ung. Insurgenten erschossen.
Cserged April 1849: 1 Románe, durch ung. Insurgenten erschossen.
Deutsch-Pian 2. Februar 1849: 1 Románe, durch ung. Insurgenten ermordet.
Donnersmark 19. Jänner 1849: 3 Romänen und einer v. sonstiger Nation, durch ung. Insurgenten ermordet.
19. Jänner 1849: Nicolae Rusa, Románe, ist in die Flammen seines von den Insurgenten angezündeten Hauses geworfen und verbrannt worden. Sandu Kaluser, Románe, an beiden Augen blind, wurde an der Seite seiner alten Führerin ermordet.
Mai 1848: Johann Alpin, Románe, wurde auf der Flucht erschossen, und auf Befehl des Insurgenten-Majors Alexander Alsó unterm Galgen begraben.**)
Dunnersdorf (Dános, Schässburger Stuhl) am 24. März 1849: Martin Martini, Samuel Fritsch, Stefan Fritsch jun., Stefan Schneider, Johann Schneider, Michael Fritsch, Johann Fabian jun., Michael Berdan sen., Andreas Berdan, Michael Kreutzer sen., Michael Kreutzer jun., Johann B. Muntyan, Andrei Lazar. Georgie Satar, Simeon Babetz, Juon Mihelutz, Nic. Ileva, Georgie Lazar, Vasilie Constantin, Juon Krisan, Todor Dillea, Lazar Gligor, Juon Suniano, Simeon Constantin, Juon Krisan, Luka Mosore, Nic. Kopete, Bartholomeu Goga, Constant. Kopete, Dumitru Manta, Nicolae Lazar, Juon Krista, Nicolai Babets, Titzka Sani, 23 Romänen, 11 Sachsen. (Auf Befehl des Insurgenten-Majors Jenei Joska aus M-Vásarhely wurden die Dorfbewohner am genannten Tage aus dem Dorfe zusammengetrieben, aus welchen die angegebenen 34 Individuen mittelst Decimation ausgehoben, aufs Kokelufer unterhalb des Dorfes geführt, durch eine Executions-Mannschaft erschossen, sodann in die Kokel geworfen wurden.***)

*) Cunoscutu prea bine si in Sibiiu din timpulu dietei dela 1863—5. De altumentrea acésta scire s'a vediatu in alte diarie inainte cu 3—4 septemani.

Red.

**) Alpin a fostu preotu, parochu in Manarade

**) Jos. Jenei unulu din tiranii cei mai spurcati

Elisabethstadt Jänner 1849: Nicolaus Schuller, Sachse, wurde nebst vier andern Sachsen durch den vormaligen Grenadier Namens Király, aus Felvincz, der sich in der Compagnie der Freiwilligen unter Lajos Szarvadi befand, auf offener Strasse angehalten und erschossen.

26. und 30. Jänner 1849: 5 Romänen, 4 Sachsen, 9 sonstiger Nation durch ung. Insurgenten erschossen.

22. Jänner 1849: Johann Marer, Johann Diedek Sachsen, ohne Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl des Szarvadi.)

18. Jänner 1849: Johann Farkas, Ungar, ohne Urtheil hingerichtet.

Februar 1849: 1 Sachse, durch ung. Insurgenten ermordet.

24. und 31. Jänner 1849: 5 Sachsen, durch ung. Insurgenten ermordet.

Erked 26. Oktober 1848: 1 Sachse, 1 sonstiger Nation, durch ung. Insurgenten ermordet.

Frauentorf April 1849: Bukur Lungu, Romäne, durch Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl des Michl Irmin.)

Felfalu (Hochfeld*) Februar 1849: Triff Simion, Juon Simieon, Pap Juon, Demianu Constantin, Mira Patue, Bacs Todor, Csenger Alexi, Bersan Vasilie, 8 Romänen. (Diese Individuen, die der Angabe nach gar nichts verschuldet haben sollen, wurden durch die Rohheit des magyarischen Jäger-Lieutenants Paul Magyari, aus Tempa umgebracht.)

Galatz 10. August 1849: Kopran Triffan, Romäne, wurde unter dem Vorwande als Wegweiser ausserhalb der Gemeinde geführt, und dort von den Insurgenten erschossen.

Gyalmar 17. April 1849: 5 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.

6. Februar 1849: Romosan Nutzu, Romäne, durch Urtheil hingerichtet.

Glogovetz (Comit. Küküllö Jänner 1849: 17 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.)

Grospold 6. August 1849: 1 sonstiger Nation, durch ung. Insurgenten ermordet.

5. Februar 1849: 12 Romänen, 2 Sachsen, durch ung. Insurgenten ermordet.

25. März 1849: 1 Romäne, durch ung. Insurgenten ermordet.

Grosprobsdorf 19. Jänner 1849: 1 Sachse, durch ung. Insurgenten ermordet.

Haltwelegen 19. Jänner 1849: 3 Sachsen, durch ung. Insurgenten ermordet.

31. Jänner 1849: 2 Sachsen, durch ung. Insurgenten ermordet.

März 1849: Dumitru Kretiu, Maidu Olteanu, Romänen, wurden auf Befehl des Schässburger Platz-Commandos mit 100 Stockstreichen belegt, sodann durch Benc Ferencz erschossen.

Mai 1849: Janku Mohider, Romäne, durch den Jäger-Lieutenant Benk erschossen.

2. Mai 1849: Kurutz Dumitru, Romäne, ohne Urtheil hingerichtet.

Hásság Februar 1849: 1 Romäne, 12 Sachsen, durch ung. Insurgenten ermordet.

Hejasfalu April 1849: 1 sonstiger Nation, durch ung. Insurgenten erschossen.

Hermannstadt 11. März 1849: 1 Romäne, 4 Sachsen, 1 sonstiger Nation, durch ung. Insurgenten ermordet.

5. August 1849: 1 Romäne, 1 Sachse, durch ung. Insurgenten ermordet.

22. März 1849: Johann Pauleti, Romäne, durch Urtheil hingerichtet. (Durch das Hermannstädter Blutgericht.)

13. März 1849: Johann Barbu, Romäne, durch Urtheil hingerichtet. (Durch das Hermannstädter Blutgericht.)

April 1849: Nikolai Deplek, Romäne, durch Urtheil hingerichtet.

13. April 1849: Juon Gligovits, Nicolae Gligovits, Romänen, durch Urtheil hingerichtet.

Juli 1849: Samuila Blisko, Romäne, durch Urtheil hingerichtet.

April 1849: Onea Popi Todor, Mihaila Mundru, Lada Balint, Romänen, durch Urtheil hingerichtet.

Hohendorf März 1849: Foram Ilisie, Romäne, auf Befehl des Gr. Franz Haller durch Bruck Ferencz erschossen.**)

Hennigsberg (Hening. A. inf.) 5. December 1848: 21 Sachsen, durch ung. Insurgenten ermordet. (Bei der Plünderung des Dorfes durch den Szekler Landsturm unter Anführung des Gyárfás Miklos.)

Hoszufalu (Satu-lungu, distr. Brasso) am 8., 17. December und 17. October 1848: 36 Romänen, 3 Weiber, durch ung. Insurgenten ermordet.

Jad Juli 1849: 1 Sachse, 1 sonstiger Nation, durch ung. Insurgenten erschossen.

Mai 1849: Miklos Szolga, 1 Ungar, durch Urtheil hingerichtet.

Jakobsdorf 15. April 1849: 1 Romäne, durch ung. Insurgenten erschossen.

Jevödits Februar 1849: 1 Romäne, durch ung. Insurgenten ermordet.

Kaist April 1849: 2 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.

Kaltwasser Mai 1849: 1 Romäne, 1 sonstiger Nation, durch ung. Insurgenten ermordet.

Dinu Bukur, Romäne, durch Urtheil hingerichtet. Dumitru Moldovan, Romäne, durch Urtheil hingerichtet.

Kleinpold 4. Februar 1849: 3 Romänen, durch ung. Insurgenten erschossen.

Kelnek 26. Juli 1849: 6 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.

Kis-Sajo Februar 1849: Nicolai Huske, Romäne, ohne Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl des Insurgenten-Anführers Szöcs Jokos.)

Kis-Budak April 1849: 6 Romänen, ohne Urtheil hingerichtet.

Kornetz 6. April 1849: 8 Romänen, ohne Urtheil hingerichtet.

Kövesd 23. April 1849: Silimir Kovats, Simion Armean, Juon Wurga, Nicolai Kosokar, Kartesur Wurga, Silvestru Armean, Nyistor Armenu, Simon Kargan, Romänen, durch die herumziehende Commission unter Fronius erschossen.

Kreisch 11. März 1848: Juon Hayduk, Romäne, ohne Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl des damaligen Vice-Gespans Alexander Nagy.)

Ladamos Februar 1849: 2 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet. (Bei Magarei wurden auf Anordnung der Bergescher Edelleute Szaboszlai Lajos und Kovács László 2 Romänen Namens Hásár und Kretsun Kiriak, beide aus Magarei, durch das Insurgentenmilitär etwa 300 Schritte unterhalb des Ortes erschossen.)

Langendorf 6. Februar 1849: 2 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.

Langenthal Jänner 1849: 1 Romäne, durch ung. Insurgenten ermordet.

Lodormany Jänner 1849: 1 Romäne, durch ung. Insurgenten ermordet.

Magyaros 26. Februar 1849: 1 Romäne, 1 Sachse, durch ung. Insurgenten erschossen.

December 1848: 1 Sachse, durch ung. Insurgenten ermordet.

Malldorf 5. Mai 1849: Joh. Konrad, Georg Schmidt, Bai Georgie, David Hantzi, ohne Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl des Gr. Franz Haller durch den Insurgenten-Oberlieutenant Benk Ferencz.)

Manarade Juni 1849: 5 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.

Markos 11. Februar 1849: Xenophon Dogariu, Romäne, ohne Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl des Sárosy.)

Marktschelken April 1849: 2 sonstiger Nation, während ihrer Escortirung von den magyarischen Soldaten ohne Urtheil muthwillig erschossen.

Martinsdorf Mai 1849: Johann Schuller, Sachse, durch Urtheil hingerichtet. (Durch die herumziehende Rebellen-Commission unter Fronius.)

April 1849: Juon Ceape, Anton Kalutz, Tenu Pekura, Kandi Riman, Juon Vladu, Juon Solomon, Romänen, durch Urtheil hingerichtet. (Durch die herumziehende Rebellen-Commission unter Fronius.)

Mediasch Februar 1849: 2 Romänen, 1 sonstiger Nation, durch ung. Insurgenten ermordet.

Februar 1849: 1 Sachse, durch ung. Insurgenten ermordet.

9. Februar 1849: Juon Sedrian, Georg Moga, Joan Cerva, Romänen, durch den Insurgenten-Wachtmeister Hagelte erschossen.

März 1849: 1 Romäne, 1 Ungar, durch ung. Insurgenten ermordet.

Mergeln Februar 1849: 1 Sachse, durch ung. Insurgenten ermordet.

Michelsdorf (Boarta A. s.) Juli 1849: 2 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.

Mai 1849: Johann Kraus, Sachse, an Misshandlung durch Schläge gestorben.

Toma Osinu, Romäne, durch Urtheil hingerichtet.

Micaszasza Jänner 1849: 2 Romänen durch ung. Insurgenten ermordet.

Muckendorf (Moha) 6. April 1849: Boier Abel, G. Bolborea, Bukur Bolborea, Romänen, David Tod, Ungar, ohne Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl des Kraszoni.)

6. April 1849: Gyerkes Osinzy, Prida István, Pipei János, Aros Pál, Kloser István, Juon Popa, Georgie Novak, Ilie Kerkodl, Sali Pal, ohne Urtheil hingerichtet.

George Kindea, Romäne, versuchte seiner Haft zu entgehen, wurde aber durch die ihn suchenden Insurgenten getödtet.

Mühlbach April 1849: Pawel Radu, Romäne, auf Befehl des damaligen Stadt-Commandanten unverhört erschossen.

Aftinie Oanea, Romäne, ohne Urtheil hingerichtet.

7. Februar 1849: 11 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.

November 1848: 1 Romäne, durch ung. Insurgenten ermordet.

Nados 2. Mai 1849: Michael Czifra, Romäne, auf Befehl des Szolgabiro Sigmond Vás gefangen und niedergehaut.

Nagy-Sajo April 1849: Georg Heveth, Samuel Kovats, Petru Balme, aus roher Willkür des Insurgenten-Hauptmanns Szöts Ákos erschossen.

Neudorf April 1849: Georgie Bokus, Romäne, ohne Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl des Fronius.)

Nucset (Johannisberg) 6. April 1849: 12 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.

Nussbach 19. Juli 1849: 1 Sachse, durch ung. Insurgenten ermordet.

Nyen 5. December 1848: Georgie Kilosa, Moise Blandea, Juon Jakas, Romänen, auf Befehl des Sárosi unverhört ermordet.

24. December 1848: 1 Romäne, durch ung. Insurgenten ermordet.

Palos Februar 1849: 3 Romänen, durch ung. Insurgenten ermordet.

Passmos April 1849: Stefan Szuts, Theodor Russ, Romänen, ohne Urtheil hingerichtet.

Juon Szuts, Tenase Szuts, Romänen, Martin Müller, Sachse, ohne Urtheil hingerichtet. (Auf Befehl des Insurgenten Hauptmanns Szöts Ákos.)

Petele Juni 1849: 1 Romäne, durch ung. Insurgenten ermordet.

Oktober 1848: 6 Sachsen, diese Individuen wurden beim Ueberfall des Dorfes jeder mit 80 — und einer mit 100 Stockstreichen belegt und dann erschossen. Purkeretz 17. December 1848: Radu Seitan, Stoica Gologan Romänen, ohne Urtheil hingerichtet. (Während der Plünderung des Dorfes durch Sárosi.)

(Va urmá.)

— (Multiamita publica). Subscriisii in numele societatiei literare „Petru Maioru“ a junimei romane din Budapest'a ni exprimamu cea mai sincera multiamita dlui Alexandru Nedelcu maiestru de funi, burgesu si proprietariu de casa in Budapest'a, care s'a facutu membru fundatoriu alu acestei societati si ne-a daruitu o suma de 100 fl. v. a., dandu dovéda despre interesarea dsale fačia de prosperarea culturai nationali.

Budapest'a, 19 Jan. st. n. 1882.

In numele societatiei:

Georgiu Ilea, Demetriu Horváth,
v.-presied. secretariu.

— (Rogare prea plecata). Preanonatiu dni protopopi romani, cari inca nu mi-au remisú cölele de prenumeratiune la opulu meu pe care am se'lu dau la tipariu sub titlu: „Predice pentru dominecile de preste anu“ tomulu I, pretiulu 1 fl. 55 cri — circulate in tractele ddloru sale, sunt rogati cu tóta reverenti'a, cá se binevoiesca a mi le remite spre a me poté orientá relative la numerulu exemplarielorú câte sunt a se tipari, pentru-cá nu cumva se remana prenumerantii fára exemplariile dorite, de-óre ce numai atátea exemplarie voiu tipari, si acésta cátu de ingraba, cáti prenumerati mi s'au insinuatu.

De altumentrea exprimandu'mi simtiementele de multiamita acelorú domni protopopi si totoruru, cari mi-au imbraiosiatu si'mi voru imbraiosia acésta intreprindere a mea, am remasu recomandatu in

Zalnocu (Selagiu p. u. Mojad), 15 Jan. 1883.

Vasiliu Criste,
par. Zalnocului.

Bibliografia.

„Transilvani'a“ fói'a asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu. Anlu alu XIV-lea 1883, editoru comitetulu, redactoru G. Baritiu. Ese de doue ori pe luna. Coprine literatura, sciintia si actele de preste anu ale asociatiunei. Nrii 1 et 2 voru aparea cu finea lui Januariu. Pentru membrii cari platescu regulatu cotisatiunea de 5 fl. pe anu, acestu organu alu asociatiunei se trimite gratis; pentru nemembrii costa numai 2 fl. pe anu, inse platiti inainte. Abonamentu se primesce numai pe anulu intregu.

Espeditiunea se face de câte doi Nri dintru odata spre a mai crutiá din spese, dupace se dá gratis si respective fórté eftina. Tipariu elegantu, charteia frumoáa.

Din cursurile aniloru 1868 si 1881 nu se mai afla nici-unu exemplariu; din celelalte se mai afla in bibliotec'a comitetului legate usioru, si se vende facare tomu cu câte 2 fl.

Pretiulu se inaintéda cu mandatu de posta de a dreptulu la comitetu in Sibiu strad'a Cisnadiiei Nr. 7.

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

in 22 Januariu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru ungresca cu 6%	118 25	118 40
I emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	89 40	89 75
II emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	109 50	109 50
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	93 80	93 50
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	133.—	134.—
Obligatiuni ung. de rescumpararea pamentului	97 50	97 75
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	95 25	95 —
Obligatiuni urbariale temesiane	97 —	97 —
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	95 25	95 —
Obligatiuni urbariale transilvane	95 25	98 50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99 —	98 50
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimeii de vinu	97 —	98 50
Datorie de statu austriaca in chartie	76 80	76 76
Datoria de statu in argintu	77 40	77 30
Rent'a de auru austriaca	95 80	95 50
Sorti de statu dela 1860	129 75	129 50
Actiuni de banca austro-ung.	833.	835.—
Actiuni de banca de creditu ung.	274 50	273 50
Actiuni de creditu aust.	284 10	283 20
Scrisuri fonciari ale institutului „Albin'a“ dela Sibiu	—	100 —
Galbini imper.	5 65	5 63
Napoleonorulu	9 48	9 48
100 marce nemtiesci	58.65	58 60

Cursuri de Bucuresei in Lei noi (franci).

17 Januariu st. n. 1883.

Valori felurite:

Creditu fonciaru ruralu 7%	„	104.—
Creditu fonciaru ruralu 5%	„	91.—
Creditu fonciaru urbanu 7%	„	100.—
Creditu fonciaru urbanu 6%	„	92.—
Creditu fonciaru urbanu 5%	„	88.—
Obligatiunile Casei Pens.	„	222.—

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Kraft.

*) Fofeldea, loculu nascerei lui A. T. Laurianu.

**) Comitele Franciscu Haller avea si pasiunea dracöscá de a impusca preoti romanesci, pre candu br. Georgie Apor spendiurá pe primarii si alti deregatori comunali de satu pe tiermii Murasiului.